

Vývoj francouzské pozice v NATO a francouzského vztahu k USA

Aneb ze zakladatele NATO potížístou

Doc. PhDr. Zdeněk Kříž, Ph. D.

Pozice Francie po válce

Francie je na sklonku roku 1944 téměř celá osvobozena. Zemi řídí prozatímní vláda v čele s de Gaullem.

Problém vztahu de Gaulla k anglosaským spojencům, Roosevelt jej dlouho nechtěl za války uznat jako reprezentanta Francie.

Francie vzešla z války oslabena. Lidské ztráty 600 000, 45% z 1. sv. války.

Francie měla v roce 1946 40 503 000 obyvatel.

Velké materiální škody způsobené jak okupací, tak boji na západě. Průmyslová výroba nedosahovala ani 40% z roku 1938. Zemědělství bylo postiženo méně.

Francie se snaží o návrat mezi velmoci – koncepce prostředníka mezi bývalými spojenci, mezi USA a SSSR.

V roce 1944 navštívuje de G. SSSR a podepisuje smlouvu o spojenectví a vzájemné pomoci. V roce 1945 navštívuje také USA.

Francie se neúčastní jednání na Jaltě v únoru 1945 ani v Postupimi v létě 1945 – symptom ztráty vlivu.

V důsledku vnitropolitických nepokojů de G. v lednu 1946 rezignuje na post hlavy státu.

březen 1947 – smlouva mezi Francií a Vekou Británií o vzájemné pomoci a obraně – namířena proti Německu, využitelná i proti sovětskému expansionismu – 1948 – Organizace Bruselské smlouvy.

1948 – 1949 – Francie - jeden z iniciátorů NATO a zakládajícím členem.

Ekonomická obnova země

Po období vnitropolitických zmatků je v říjnu 1946 přijata ústava „čtvrté“ republiky.

Hlavní otázkou – ekonomická obnova země, předpoklad návratu Francie mezi velmoci.

Leden 1947 – přijat Monnetův plán, založený na větší míře státních regulací a intervencionismu do tržní ekonomiky než před válkou, poměrně masivní znárodňování.

Koncem roku 1947 – dosažena předválečná úroveň ekonomiky.

Na relativní ekonomické slabosti Francie (ve srovnání s USA) to ale nic nemění.

Problémy: inflace (důsledek vládou nařízeného plošného zvyšování mezd) a pasivní obchodní bilance.

Francii také tíží vysoké výdaje na obranu v souvislosti s koloniálními válkami – 25% veřejných výdajů, cirka 12 – 13% HDP.

Koloniální války vedou k užší orientaci Francie na USA a VB, od kterých je očekávána podpora.

Výměnou Francie ustupuje v Německé otázce, kde přistupuje na pozice Britů a Američanů – konference MZV v Moskvě 1947.

Francie se roku 1948 připojuje k Bizonii v Německu – Trizonie.

SSSR nemůže využívat v německé otázce Francii jako klín.

Evropské obranné společenství I.

Debata na Západě o zapojení Německa do obrany Západu. USA - německé jednotky zapojit do NATO.

ZE proti. 1. v řešení neviděla záruku proti možnosti opětovné agrese ze strany Německa jednak NATO byla chápána jako dočasná organizace, která neposkytuje s ohledem na svůj mezivládní charakter trvalejší bezpečnostní garance. 2. jak kancléř Adenauer tak britský premiér Churchill se vyslovovali pro to, aby německé jednotky byly součástí společné evropské armády.

Proti většina států, tlak USA, aby Evropané tento problém vyřešili – reakce Francie.

Evropské obranné společenství - Plevenův plán (ministerský předseda)

Říjen 1950 - vytvoření evropské armády a sjednocení jejího velení do jednoho centra pod jednotné evropské ministerstvo obrany.

Francie považovala **Plevenův plán za projekt řešící evropské bezpečnostní potřeby** a proto jej použila jako koncept pro vypracování návrhu na založení Evropského obranného společenství (EOS-European Defence Community),

Květen 1952 – podpis smlouvy.

Hlavním principem smlouvy o EOS bylo ujištění, že vojenský útok vedený proti členským státům v Evropě nebo proti evropským obranným silám bude vnímán jako útok proti všem členským státům.

Evropské obranné společenství II.

Demokratickou kontrolu nad EOS mělo zabezpečovat parlamentní shromáždění. Výkonným orgánem měla být Rada komisařů, avšak její postavení bylo v podstatě podřízeno rozhodování Rady ministrů, kde v naprosté většině otázek měly členské státy právo veta.

Armádu EOS měly tvořit síly vyčleněné členskými zeměmi pod společné velení a všechny německé jednotky na úrovni praporů.

Německo by nemělo generální štáb a své ministerstvo obrany.

Průběh ratifikace byl negativně ovlivněn nejasnostmi kolem politického rozměru EOS a dále mezinárodními událostmi jako smrt Stalina 5.3.1953 a ukončení Korejské války v 27.7.1953.

Francouzský parlament odmítl 30. srpna 1954 přistoupit k ratifikaci a zařadit Smlouvu o EOS do programu jednání.

Velká deziluze v USA o ochotě Evropanů zajišťovat vlastní bezpečnost.

Francii hrozí izolace jak ve vztahu k USA, tak k západoevropským zemím.

Řešení nalezeno v Pařížských dohodách (říjen 1954) a vzniku ZEU společně se vstupem SRN do NATO.

Pokud Francie chtěla zabránit znovuvybrojení Německa, šlo o diplomatický neúspěch.

Nově vzniklý Bundeswehr měl všechny parametry regulérní armády, jeho mezinárodní kontrola probíhá přes vojenské složky NATO.

Z nich Francie vystupuje roku 1966.

Základní tendence francouzské zahraniční politiky – dopad suezské krize a Indočíny

USA měly obavy z šíření komunismu. Zároveň ale podporují dekolonizaci. 1950 – Vietnam, Laos a Kambodža se mění v přidružené státy Francouzské unie – nejde o nezávislost. **Roku 1954 odmítly USA dále Francii podporovat a ta musela jednat.**

V roce 1954 proběhla jednání o příměří v Ženevě. Země byla rozdělena podle 17. rovnoběžky. **Indočína se rozpadla na VDR, JV, Laos a Kambodžu.**

V roce 1954 jsou muslimy a evropskými kolonisty (OAS) vyvolány ozbrojené srážky a vznikla tak osmiletá alžírská národně osvobozená válka. Rok 1956 je spojen s teroristickými útoky na města. Do roku 1962 je 1 milion mrtvých a 2 miliony lidí bez domova. **Tlak USA na poskytnutí nezávislosti.**

V roce 1962 bylo vyhlášeno referendum, v němž se většina obyvatel vyslovila pro nezávislost. **Byly podepsány Evianské shody, jimiž Alžírsko získalo okamžitou nezávislost.**

Suezská krize 1956 - Francie a VB byly poníženy. V 60. letech se VB rozhodla zcela stáhnout z BV.

Společně s americkou politikou v Indočíně (tlak na dekolonizaci a údajně nedostatečná podpora) je postoj USA negativně vnímán.

Prostředí pro růst popularity myšlenek usilujících obnovu velmocenské pozice Francie – hříchy USA:

1. omezení Francie v NATO, 2. nedostatečná podpora v Indočíně a ponížení v suezské krizi a 3. tlak na dekolonizaci.

Výstavba armády a jaderné zbraně

Květen 1959 – prezidentem se stává de Gaulle (do 1969), schválena nová ústava, která koncentruje výkonnou moc v rukou prezidenta. Systém páté republiky.

Prezident se stal vrchním velitelem ozbrojených sil, předsedou všech kolektivních orgánů zabývajících se otázkami obrany, stojí v čele Rady ministrů (hlavní zásady vojenské politiky Francie)

Po nástupu na prezidentský úřad razí de Gaulle ideu silné a nezávislé Francie, která bude ve světě provádět velmocenskou politiku.

De Gaulle si byl vědom limitů francouzské zahraniční politiky (oslabení země, střet supervelmocí ve SV). Politika upevnění vlivu v Africe (ve frankofonní oblasti) a získání vlivu v evropském integračním procesu (politiky přeměny Evropy v Evropu vlastní). eliminace ekonomického vlivu VB a užší integrace s Německem (Elysejská smlouva z roku 1963)

Pro tuto politiku je nutné vlastnictví JZ – Gaulle jaderné vyzbrojení Francie nezačal, on je ale vehementně podporoval.

Už v roce 1954 kritizoval, že francouzské ozbrojené síly. se příliš podřizují USA a VB. Nutné obstarání vlastní jaderné síly, která umožní nezávislost v zahraniční a bezpečnostní politice na USA a VB.

Nezávislost v jaderné oblasti také Francii umožní hrát autonomní a aktivní roli v procesu jednání mezi Západem a Východem.

Francouzská snaha se střetla s kritikou jak v USA, tak VB.

Principy vojenské doktríny

Francie za de Gaulla sleduje politiku obrany národních zájmů a zachování nezávislosti v rozhodování. Je zpracována nová vojenská doktrína. Při její diskusi se střetávají názory gaullistických stratégů s atlantickými strážky jak ve Francii tak na bázi NATO.

Tento střet se odehrává na pozadí diskuse v NATO o přechodu ze strategie předsunuté reakce a hromadné odvety ve strategii pružné reakce.

Na pozadí doktrinálních debat v NATO se formulují hlavní principy vojenské doktríny Francie.

Principy vojenské doktríny

1. Princip obrany národních zájmů a nezávislosti rozhodování – ztráta nezávislosti v rozhodování je sekuritizována a je vnímána jako bezpečnostní problém.
2. Zaměření jaderných zbraní na civilní cíle. Teze „základem vyrovnávací síly atomu je skutečnost, že žádný člověk ani žádná země nemůže zemřít více než jednou.“ (Eichler 1990: 25) Francie v důsledku této teze zůstává na pozicích alianční strategie hromadné odvety.
3. Odstrašení slabšího vůči silnějšímu – důsledek ničivého potenciálu JZ.
4. Princip strategické dostatečnosti – nemá smysl nadměrně zbrojit JZ, když platí princip č. 2.
5. Odstrašení do všech azimutů.

Výstavba jaderných sil

Začátkem 60. let byl přijat pětiletý program výstavby francouzských ozbrojených sil. důraz na jaderné zbraně, které mají Francii dát možnost usilovat o nezávislost na NATO (rozuměj USA)

1. Nosiče jaderných Dassault Mirage IV.
2. Ze země odpalované strategické rakety.
3. Jaderné ponorky s jadernými střelami.

Podobný programů bylo později přijato více. Tento první nastolil trendy a směr.

Francie si obstarává jaderné zbraně v rámci celé triády, podobně jako USA a SSSR.

Záměr hrát ve světové politice podobnou roli jako supervelmoci.

Probíhá reorganizace a modernizace pozemního vojska, i když se v 60. letech klade důraz na jaderné zbraně v rámci triády – neklid u pozemního vojska podpořený problémy v Alžíru.

Pokus o vojenský puč roku 1961 byl potlačen, tresty byly relativně mírné (dlouholetá vězení, propuštění z armády).

Ve druhé polovině 60. let jsou francouzské ozbrojené síly vybavovány taktickými jadernými zbraněmi.

Přestože se Francie staví proti alianční strategii pružné reakce (jeden z iniciátorů krize ve vztahu k NATO), její struktura ozbrojených sil jí pružnou reakci umožňuje.

Evolution vztahu k NATO

Francouzská vojenská doktrína (pokračování hromadné odvety) je v rozporu s dominantním směrem úvah v rámci Severoatlantické aliance. Další členství ve vojenských strukturách a z toho vyplývající nutnost koordinace (v pojetí Gaulla podřízení) bezpečnostní strategie Francie se spojenci je vnímáno jako ohrožení autonomie Francie.

1965 – naznačena možnost vystoupení z vojenských struktur NATO a tím ukončení podřízení části francouzské armády aliančnímu velení.

1966 – ukončení členství ve vojenských strukturách NATO. Francouzské ozbrojené síly spadají výlučně po francouzské velení. Je zdůrazněn aspekt jaderných zbraní, který dává Francii plnou schopnost spoléhat se v obranných záležitostech na svoje síly.

1967 – snaha zmírnit dopady rozhodnutí. Dopis všem členům NATO, ve kterém se říká, že Francie nezpochybňuje alianci jako takovou, nýbrž její současnou (1967) podobu, která dle jejího soudu neodpovídá existující realitě.

Debaty na vnitropolitické scéně – René Pleven zdůraznil, že tato politika nahrává SSSR. Spojenci z Francie odejdou, avšak Rusové v Polsku a Maďarsku zůstanou.

Spojené státy vzaly tento krok na vědomí (v roce 1968 neproběhla bratrská, internacionální pomoc). Nicméně Johnson pravděpodobně nedocenil, že tento krok bude mít tak dlouhodobé trvání.

Francie ale zůstává přítomna v SRN a zdůraznila snahu budovat armádu tak, aby v případě války se francouzské ozbrojené síly mohly účastnit operací NATO. Nadále je připravována jako prostředek boje s VS.

Společenský vývoj po roce 1969

Konec 60. let – francouzská společnost se ocitá v hluboké vnitropolitické krizi – studentské nepokoje a bouře.

1969 – odstupuje de Gaulle, úřadu se ujímá Georges Pompidou. V 70. letech pokračuje sbližování socialistů a komunistů ve Francii – boj proti velkokapitálu, snaha o změnu Francie. Pokračuje proces polarizace francouzské společnosti.

Francie se po celá 70. léta potýká s ekonomickými problémy, nicméně zůstává mezi nejbohatšími zeměmi světa.

1981 – zvolen první socialistický prezident – Francois Mitterrand.

Levicový program – státních zásahů do ekonomiky a zvyšování sociálních jistot s cílem snížení nezaměstnanosti, vytváření nových pracovních míst, snížení vlivu velkých koncernů, reforem školství, decentralizace státní správy, zvýšení mezd a prodloužení dovolené.

V zahraniční a bezpečnostní politice – **důraz na détent a na systém kolektivní bezpečnosti, boj proti jadernému zbrojení.**

Ve vnitropolitické části část socialisté splnili sliby – snížení hranice odchodu do důchodu z 65 na 60 let a 60 na 57, zkrácení pracovního týdne na 39 hodin, zvětšení moci odborů a zavedení 35 dnů placené dovolené. **Na ekonomické problémy** (kapitál začas fluktuovat z Francie ven, oslabování konkurenceschopnosti franc. podniků na mezinárodním trhu), které záhy (1982) přišly musela vláda reagovat zmrazením mezd.

Zahraniční a bezpečnostní politika po roce 1969

Pompidou sice nadále pokračuje ve stopách předchůdce, pokračuje nezávislost na NATO a USA, nicméně se zvýrazňuje příslušnost Francie k Západu.

Nový koncept francouzské nezávislosti nikoli na NATO ale v rámci NATO.

Etapa postupného sbližování s NATO, která pokračovala i v 80. letech a je ve francouzské zahraniční a bezpečnostní politice přítomná do současnosti.

Francie nemůže usilovat o stejnou pozici jako USA nebo SSSR, může ale usilovat o to být **první mezi dalšími**. Udržet charakter tradiční velmoci (mocnost střední řádu nebo velmoc druhé kategorie)

Francie si udržuje svůj vliv mezi zeměmi frankofonní zóny v Africe. Jsou upevňovány ekonomické vazby a Francie bojuje proti exportu revoluce podporované SSSR.

Západ obecně tuto politiku podporuje, protože se tím vytváří prostor pro zadržování SSSR v jiných oblastech.

Vztah k USA je nadále spojenecký, avšak v mnoha výhradami.

Proti koncepci „nového Atlantismu v NATO“ (užší kooperace jak v ZP tak ekonomice členských zemí), důraz na rozvoj spolupráce v ES jako protiváhy USA, odpor proti zostření studené války po sovětské invazi do Afghánistánu, Francie se snaží získat SRN na svoji stranu a oslabit její alianci s USA, rozvoj ekonomické a kulturní spolupráce s SSSR, důraz na rozvoj helsinského procesu.

Francouzský prezident byl první západní státník, který po Afghánistánu jednal s SSSR.

Bezpečnostní a vojenská politika po roce 1969

Nadále je kladen důraz na obranu primárně francouzských národních zájmů a uchování nezávislosti v rozhodování.

Francie zůstává stranou vojenských struktur NATO, nicméně míra kooperace se zvětšuje.

Přestože koncepce odstrašení do všech azimutů nikdy nebyla myšlena zcela vážně, v 70. letech Francie potvrzuje, že nepřítelem je SSSR a JZ zbraně jsou namířeny na Východ. **Francie se rozhodla orientovat na Evropu, SM, zámořské departmenty a zámořská území.**

Posun od obhajoby teritoria Francie k politice obhajoby přístupů k němu. Důraz na zkvalitňování francouzských sil v SRN a důraz na lepší kooperaci se silami NATO.

V případě války by se ale "Francie tak jako tak stala cílem úderu VS. Francie modernizuje taktické jaderné zbraně schopné nasazení proti útočícím vojskům VS. Nově je na ně v 70. letech položen prioritní důraz.

Nově se promýšlí role strategických JZ, Francie řeší podobné dilema, jak USA na přelomu 50-60. let. **Skutečně je země ochotná v případě války použít SJZ proti SSSR a riskovat úplné zničení, když protivník sice bude poškozen ale může přežít?**

Průnik uvažování v intencích pružné reakce.

Důraz je v 70. letech kladen na výstavu SJZ na ponorkách – síly druhého úderu.

Francouzská pozice mimo vojenské složky NATO není zárukou ničeho – zahájení debat o návratu do vojenských struktur NATO.

Zahraniční politika v 80. letech za vlády levice

Socialisté po roce 1981 měli možnost realizovat svůj program – **souběžné rozpuštění vojenskopolitických bloků.**

Reálná politika ale záhy získala podobu reformy vztahů uvnitř Západu (NATO).

Francie v letech 1981 – 1986 dosáhla rozšíření ES os Š a P, upevnila se osa Paříž – Bonn, posílil se vliv Francie ve Středozemním regionu. Francie se významněji angažuje v rozvojovém světě.

Mitterand vede zápas proti americkému programu SDI.

1. Obava ze zpochybnění jaderného odstrašování, na kterém je BP Francie založena.
2. Obava z posílení vlivu USA v Evropě na úkor Francie.

Francie jako stát nebyla ochotná se projektu SDI účastnit, ale nehodlal bránit soukromému sektoru v participaci.

Na straně druhé se Francie snaží zlepšit svoji pozici v NATO. Mitterand „bezpečnost západu je nedělitelná.“ (Eichler 1990: 73)

Zhoršují se vztahy se SSSR a Mitterand kritizuje jak rozmisťování nových sovětských střel středního doletu (namířeny na Francii a ZE ne na USA), tak invazi v Afghánistánu. Snižuje se i rozsah ekonomické spolupráce. Oteplení nastává až nástupem Gorbačova.

Zahraniční politika socialistů kontinuálně pokračuje v nastoupených trendech. Pokračuje směr atlantismu a strategie autonomie Francie v rámci Západu, nikoli proti němu.

Kontinuita i v této oblasti. Ztotožnění s principy modernizace jaderných zbraní a atlantickým kurzem.

F. Mitterand: *„Kdysi jsme byli proti tomu, aby Francie měla jaderné zbraně. V 60. letech totiž skutečně byla možnost usilovat o jinou strategii než jadernou. Ale o 15 let později již systém naší vojenské politiky zcela spočíval na jaderném odstrašování a proto by jeho likvidace znamenala zbavit zemi možnosti účinně se bránit.“* (Eichler 1990: 75)

Pokračuje program modernizace jaderných ponorek s jadernými strategickými raketami. Modernizace jaderné složky francouzského letectva - letouny Mirage 2000. **Na konci vlády socialistů je Francie třetí nejsilnější jadernou mocností světa – 150 hlavic o 100 megatunách.**

Socialisté odmítají koordinaci jaderné politiky s NATO, kladou důraz na autonomii rozhodování a unilaterální přístupy, **odmítají začlenění francouzského jaderného potenciálu do případných odzbrojovacích jednání.**

Tvrdá kritika sovětského rozmístování SS – 20 (RSD – 10)

Socialisté podporují dvojí rozhodnutí NATO o rozmístění střel a plochou dráhou letu a raket středního doletu v Evropě a naléhají na SRN, aby s tím souhlasila. Cílem je obnovit narušenou rovnováhu v Evropě. Podporují také realizaci Harmelovy z právy z NATO z roku 1967 – rozvoj dialogu s VS, ale věrohodnost odstrašení.

Francie podporuje budování evropských obranných kapacit (evropská obrana) – nezávislost na USA a ochrana před SSSR. Zahájení integrace a kooperace v evropském obranném průmyslu. Platforma: ZEU.

Francouzské obranné plánování jednoznačně počítá s SSSR jako s protivníkem.

Francie se prioritně orientovala v 80. letech na posilování vojenské spolupráce s SRN.

1. Úroveň vojenské strategie a taktiky

Posilování interoperability pozemních sil na úrovni divizí a sborů. Francie přebírá směr reformy, kterým jdou vojenské síly ostatních členů NATO - koncept pozemně-vzdušné operace předpokládající obranu vlastního teritoria bojem na zdrženou a zasazování vzdušných úderů druhým sledům a zálohám protivníka a následný přechod do protiútoků po jeho oslabení.

2. Rozšiřování osobních kontaktů na všech úrovních velení

Organizování společných cvičení, výměny důstojníků, výměnné vzdělávací aktivity. Společná cvičení se orientují na obranu SRN francouzskými silami před agresí VS – koncept obrany přístupů francouzského teritoria ze 70. let.

3. Užší kooperace ve zbrojní výrobě

Plány na společný vývoj a výrobu těžkých zbraňových systémů – tanky, bitevní vrtulníky, PLRK. Byla otevřena otázka možného použití francouzských jaderných zbraní při obraně ZE s tím, že konečné slovo by měl vlastník. (stejný princip jaký platí v NATO pro USA a VB.)

SRN vnímala tento směr velmi příznivě, nebyla ale ochotná platit (případnou – Francie to explicitně nepožadovala) cenu zhoršení a rozvolnění vztahů s USA.

Výstavba armády v 80. letech

Důraz na její částečnou profesionalizaci a posílení jejího intervenčního charakteru.

Byl zaveden institut prodloužené vojenské služby (dobrovolně) – inspirace v SRN.

Oslabován důraz na občanský rozměr služby a výchovy k občanství a posilována koncepce výcviku „techniků boje“.

1981 – vznik FAR (síly rychlé reakce), důraz na aeromobilitu a snadný transport.

Dle vlády FAR umožňuje „angažovat se, kdykoli to vláda bude potřebovat za nezbytné, po boku našich spojenců a tím vyjádřit naši solidaritu a rozhodnost.“ (Eichler 1990: 83)

Vytvoření těchto sil nepodporovala celá generalita vojska. Druhá skupina preferovala posílení francouzského kontingentu v SRN.

Posiluje se interoperabilita s aliančními silami. Posiluje se příprava na boj proti VS.

Posiluje se atlantický trend výstavby armády.

Obranná linie Francie leží daleko na východ. Pokud bude prolomena, použije Francie taktické jaderné zbraně pro útočícím vojskům VS.

V 80. letech za vlády socialistů došlo ke konvergenci francouzské armády s armádami ostatních spojenců v NATO.

Nástup pravicových vlád

1986 – ve volbách vítězí pravicové strany RPR a UDF (Sdružení pro republiku a Svaz pro francouzskou demokracii).

Soužití (kohabitace) pravicového a (osobně) antiamerického premiéra (Jacques Chirac) s levicovým a spíše proatlantickým Mitterandem.

Probíhá politika reforem – denacionalizace, snaha o omezení vlivu odborů a obnovení ekonomického růstu.

V zahraniční politice – kontinuita - důraz na upevňování politické aliance NATO a celkové transatlantické jednoty.

Ve vztahu k USA Chirakova vláda uvádí, že sdílí stejný ideál svobody a pokroku, stejnou koncepci lidských práv a snahu rozvíjet vztahy důvěry a vzájemné spolupráce při řešení otázek společného zájmu.

Kontinuita ve vztahu k Bonnu. Menší důraz na rozvojové země. Pokračování politiky neústupnosti vůči SSSR.

Změna v přístupu k SDI – snaha vytvořit evropskou platformu, která by byla do SDI zapojena. Celkově ustupuje francouzská kritika a převládá porozumění.

Příprava reformy strategické ve vztahu k JZ – zaměření na vojenské a ne civilní cíle, podobně jako USA.

Celkově posílení atlantického kursu Francie.

Hledání nových přístupů v 2. pol. 80. let

Francie se musí vypořádat s odzbrojovacími jednáními mezi SSSR a USA.

Proti sovětskému návrhu (propagandistickému) na celosvětové jaderné odzbrojení. Francie trvá na roli JZ jako odstrašujícím faktoru.

Francie odmítá i debaty o snížení počtu JZ na 50%. Pokud USA a SSSR chtějí, mohou ale Francie se to netýká. Logická úvaha v rámci konceptu odstrašení.

Francie vyrobila mnohem méně JZ než supervelmoci, a redukcí by utrpěl odstrašovací efekt. Souběžně probíhají programy posilování jaderného arzenálu Francie

Francie důrazně odmítá zahrnovat její potenciál do bilaterálních jednání USA a SSSR a odmítá jeho započítání i do sil NATO. (dva úhly pohledu, každá má argumenty)

1986 – návrh SSSR na likvidaci jaderných raket kratšího a středního doletu, bez účasti Francie i VB. Možná interpretace: Sověti potřebují dohodu a tak jim nic jiného nezbylo.

Francie odsun Pershingů II z Evropy kritizuje. Evropa přichází o zbraně, kterými je možné rychle zasáhnout SSSR.

Francouzská teze: ZE se stává bezbrannou tváří v tvář sovětské konvenční převaze.

Ve Francii jsou vlivné skupiny generálů a politiků, kteří se vyslovují **proti denuklearizaci**. Vyskytují se především v rámci pozemního vojka.

Po volbách 1988, vítězství M a socialistů v následných volbách se odpor Francie proti odzbrojovacím jednáním oslabuje, svůj jaderný arzenál (50X menší než u supervelmocí) ale neredukuje.

F. podporuje politiku uvolnění. **Výzva: sjednocení Německa.** Francie je původně proti. Za slib podpory evropské integrace ze strany SRN mění postoj.

Po skončení SV pokračuje proces zapojování Francie do vojenských struktur NATO – obtížně se hledala optimální forma. Základní orientace francouzské obranné a bezpečnostní politiky - Bílá kniha z roku 1994.

Došlo k navyšování počtu francouzského personálu v řídicích strukturách NATO - z 117 „styčných důstojníků“ v roce 1992 na 290 francouzských zástupců ve všech strukturách velení v roce 2008.

Po intervenci USA v Iráku se Francie pod Chiracovým vedením - alternativní role vzhledem k mocenské pozici USA.

Nepříjemná situace Francie s „jednou nohou uvnitř a druhou venku z NATO“ se změnila po zvolení Nicolase Sarkozyho. Práce na přepracované verzi Bílé knihy byly zahájeny v srpnu 2007.

Nicolas Sarkozy definoval co se nezmění: **(1) Francie si zachová prostředky jaderného odstrašení; (2) Bude stále kladen důraz na zkvalitňování a prohlubování evropské bezpečnostní spolupráce; (3) Musí být dosažen a udržen limit výdajů na obranu ve výši 2 % HDP.**

Nutné změny:

1. Zvážit přínos udržování relativně velkého množství základen v zahraničí (především v Africe);
2. Zhodnotit přínos zahraničních operací v Afghánistánu, Kosovu, Libanonu atd.;
3. Přehodnotit či podpořit význam nákladných zbrojních programů (druhá letadlová loď atd.);
4. Zjistit, jaký rozsah úkolů má Francie plnit samostatně a jaký v rámci různých forem spolupráce.

Francie se na summitu v Bukurešti v roce 2008 deklarovala ochotu vrátit se do vojenských struktur NATO. **Vrátila se v roce 2009.**

V březnu 2009 francouzská vláda spojila návrat do velitelství NATO s hlasování o důvěře. Po několikahodinové debatě hlasovalo pro důvěru 329 poslanců, proti jich bylo 228.

Pro plný návrat země do NATO bylo podle ankety agentury IFOP 58 procent obyvatel země, proti 37. 20

Francie po návratu do vojenských struktur

Cíle Francie v NATO – v současnosti:

1. Transatlantické spojenectví

Francie musí i nadále realizovat transatlantické vztahy v první řadě prostřednictvím NATO vzhledem ke společným hodnotám a zájmům, které sdílí Evropa na jedné straně, a USA a Kanada na straně druhé. NATO představuje přirozený rámec pro společné angažování našich a amerických vojenských sil. Francie proto bude podporovat další provádění reformy Aliance mající za cíl zefektivnit její činnost.

I nadále bude vykonávat své povinnosti, ponechá si však možnost svobodné volby v zásadních otázkách, jako je provádění politiky jaderného odstrašování, (již provedené) stažení bojových jednotek z Afghánistánu, vývoj nástroje protiraketové obrany NATO a obecněji také možnost svobodného nasazení vojenských sil a budování evropského obranného systému, jež je nedílnou součástí politické unie.

2. Kooperace s Ruskem

Francie také bude i nadále usilovat o prohloubení všech oblastí spolupráce NATO s Ruskem, jež je dle našeho názoru nutným partnerem pro otázky, jako je Afghánistán a boj proti pirátství nebo terorismu.

3. Posílení evropského pilíře

Spojené státy potřebují mít v Evropě spolehlivého spojence schopného dostát všem svým závazkům. Libyjská krize ukázala, že Evropané se mohou úspěšně podílet na řešení konfliktů. Tato krize ale také ukázala, že podporu Spojených států stále ještě potřebujeme.

V případě, že Evropská unie disponuje nezbytnými kapacitami (dnes tomu tak však není), má právě ona zakročit v otázkách, kdy se jedná především o evropské bezpečnostní zájmy.

Francie - zahraniční politika Evropské unie byla provázaná, poskytovala možnost přijímat rozhodnutí a nabízela prostředky k jejich realizaci.

V BP Francie lze najít kontinuitu bez ohledu na aktuální politické složení vlády.

Důraz na (semi)velmocenskou politiku a zachování autonomie jednání.

Mění se akcenty, Francie je pevně součástí Západu. Autonomie v rámci Západu.

Klíčovou roli ve francouzské zahraniční a bezpečnostní politice hrají jaderné zbraně.

Francie je slabší než supervelmoci, avšak mezi dalšími mocnostmi nejsilnější a nejvíce sebevědomá.

Přesvědčení o vlastní kulturní nadřazenosti a víra ve zvláštní poslání francouzského národa.

Důraz na upevňování vazeb v rámci bývalého impéria.

Ochota intervenovat, pokud jsou ve hře francouzské národní zájmy – Libye 2011 (vysvětlím později)

Zhodnocení:

Rysy konceptu semi-velmocenské politiky (autonomie jednání, národní zájem, vojenská síla, bývalé impérium)

Literatura

Eichler, J. (1990): Francouzská armáda od de Gaulla k Mitterandovi. Praha.

Fidler, Jiří – Plechanovová, Běla (1997): Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941 – 1995. Praha.

Johnson, Paul (1991): Dějiny 20. století. Praha.

Kissinger, H. (1996): Umění diplomacie. Praha.

Nálevka, Vladimír (2000): Světová politika ve 20. století. Díl II.